

СЯЛЯНСКАЯ

НИВА

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Завальная вул. 7. — (Wilno, ulica Zawalna 7).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да
6 гадзіны апрача сьвята.
Газэта выходзіць раз у тыдзень.
Падпіска на адзін месяц 1 зл., на 3
мес.—2 зл., на 6 мес.—4 зл., на год—8 зл.
Перамена адрэсу 30 гр.

Цана абвестак:

на 1 старонцы 30 грошаў, на 2 і 3 —
25 грошаў і на 4 — 20 грошаў за ра-
док дробнага друку ў вадняй палосцы.
Жадаючыя іншых абвестак, гавінны
зьявнуцца да Адміністрацыі.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.

Самастойнасьць, ці культуральна-пэ- савальная аўтаномія у Б. С. С. Р.

Да гэтага часу, мы беларусы, пад Польшчай часта спатыкаліся з думкай, што ў Савецкай Беларусі, будуецца наша дзяржаўнае жыцьцё, што Савецкая Беларусь здабыла сабе самастойнасьць і ўвайшла ў склад фэдэрацыйнага саюзу С.С.С.Р. як вольная, роўная і самастойная рэспубліка.

Паглянем, як гэта выглядае сапраўды. На паперы выглядае гэта так, як нібы і праўда, што Беларусь ёсьць самастойная дзяржава, уваходзячая ў Саюз з другімі суседнімі дзяржавамі, бо так галосіць Савецкая Канстытуцыя, але ў жыцьці выглядае зусім інакш. Мы тут таксама маємо даволі добрую і даволі дэмакратычную, Польскую Канстытуцыю, маем яшчэ нават і ўставы „językowe“, але на-жаль толькі на паперы.

Прадусім ня ўсе землі далучаны да Савецкай Беларусі. Ня глядзячы на тое, што Гомельшчына, якая ёсьць неразарвалнаю часткаю жывога арганізму Беларусі, і ня глядзячы што люднасьць яе, праз сваіх прадстаўнікоў, аднагалосна высказвала сваё жадацьне далучэньня да Савецкай Беларусі,—дагэтуль гэта ня зроблена; ня зроблена гэта і ў другіх мясцох, праўда, на меншых абшарах. Масква кажа, што Гомель, гэта вялікі вузел ж. д., гэта стратэгічны пункт, ды мала яшчэ якія прычыны выдумляе, але далучаць, не далучае.

Ды мала гэтага. У Маскве паўстаў праект, каб стварыць „Севера-Западную Аўтаномную Обласць“, гэта знача „Севера-Западный Край“ і далучыць да гэтай „обласці“ усходнія часткі Беларусі. Прасьцей кажучы, Масква перапужалася, што Беларусь, як такая, даволі вялікая, дык трэба яе разарваць на кавалкі, каб яна не магла супольнымі сіламі разьвівацца і будаваць сваё жыцьцё. Якія-ж матывы да гэтага новага падзелу? Кажуць, што эканамічны стан краю вымагае гэтага падзелу. Але гэтыя матывы самы за сябе гавораць.

А калі хто думае, што ў Беларускае дзяржаве, беларус можа кіраваць сам сваім жыцьцём, дык мыляецца. Мо' беларусы маюць голас у палітыцы заграічнай? Ня маюць. Мо' беларусы маюць голас у справе войска? Ня маюць. Мо' беларусы служаць у беларускім войску і да іх камандзіры зварачваюцца на роднай мове? Божа барані. Мо' беларусы маюць пошту беларускую, як рэч сусім нявінную, бо-ж на Беларусі карыстаюць з пошты, ў пераважнай сваёй частцы, беларусы? Таксама не. Мо' на Беларусі можна разгаварыцца пабеларуску на чыгунцы? Ані думай. Хоць і грошы бяруць ад беларуса, а гаварыць на роднай яго мове ня хочучь.

Грошы зьбіраюць, ды ў Маскву адпраўляюць. Я бачу ў Маскве разбудову гэтага гораду, бачу я і ў Ленінградзе выстраены

цэлы квартал новых дамоў; хаця ў Ленінградзе і няма крызісу кватэрнага, аднак робіцца дагоднасьць дзеля рабочых, каб ім з В. Острова, ці з Пецярбургскай Стараны, дзе многа дамоў ёсьць амаль што пустых, ня было далёка хадзіць напрыклад на Пуцілаўскі завод. Бачу я і Шатурку, дзе збудавана вялізарная электраўня, такія электраўні будуюцца і ў другіх мейсцах Расеі, аднак ня бачу чагось падобнага на Беларусі. Кажуць, што ў Шатурцы дасталі багацьце зямлі г. зн. торф і могуць танна дабываць электрычную энэргію, а ці ў нас на Беларусі мала торфу, ці мала багацьця ў непраходных балотах? Але на Беларусі ў Маскве глядзяць, як на „Северо-Западный Край“. У Ленінградзе будуець цэлыя кварталы, а ў Менску ня могуць ня толькі збудавать кварталы, а на'т малюсенькага мосьціка, праз каторы цяпер боязна пераехаць. А той квартал, які быў разрушаны ў часе польска-большавіцкай вайны, да сёньняшняга дня знаходзіцца ў разрушаным стане.

А трэба-ж ведаць, што праз Маскву і Ленінград ня былі праведзены аковы крывавай вайны, якія былі на працягу трох гадоў у нас на Беларусі.

Праз Маскву і Ленінград не праходзілі колькі разоў усялякія войскі, як гэта было ў нас на Беларусі.

А можа думаець, што ў Савецкай Беларусі вы можаце дзе-небудзь у ўрадах разгаварыцца пабеларуску? Нічога падобнага. Можаце разгаварыцца папольску, пажыдоўску, парасейску, толькі не пабеларуску. Чуў я, што якобы прыказана чыноўнікам вучыцца пабеларуску, і што на'т даны ім тэрміны, але ніхто гэтых загадаў да сэрца не бярэ і ня вучыцца, бо як беларусы кажучь: „Крук круку вока ня выдзяўбе“, так і там; як вышэйшы так і меншы чыноўнік уважаюць, што лепш гаварыць „на обще-понятном русском языке“.

Хачу быць аб'ектыўным, і скажу, што ў галіне школьніцтва шмат чаго робіцца і добрага дзеля беларусаў.

Можа думаець, што ў Савецкай Беларусі ўсёж-такі кіруюць беларусы, г. зн. займаюць вышэйшыя пасады? дзе там! Можаце ўбачыць на вышэйшых пасадах каго хочаце: паляка, жыда, маскаля, латыша, толькі не беларуса.

Пытаецца, дзе беларуская інтэлігенцыя? Сядзіць, як кажучь, як „мыш пад мятлой“, ды маўчыць, бо калі зачне гаварыць аб палітыцы, дык прыбяруць, калі зачне гаварыць аб беларусізацыі, ці праўдзіва думаць пабеларуску, наклеяць яму ярлык дужа папулярны „шавініст“, „Лістападаўшчына“. Ёсьць там, праўда, некулькі беларусаў на вышэйшых становішчах, якія ёсьць ня чым іншым, як „казламі адпушчэньня“, ці мішэнямі народу. Камуністы кажучь: глядзіце, вы маеце сваіх камісараў, вашых сыноў! Але ня кажучь, колькі іх, і трымаюць іх як ката ў мяшку і Масква робіць што хоча. Як бачым, у Беларусі ўлада польская, жыдоўская, маскоўская, латыская, толькі не беларуская.

Дык мыляюцца тыя, якія цьвердзяць, што Савецкая Беларусь ёсьць вольная і самастойная Рэспубліка.

Савецкая Беларусь мае ад Масквы ўсяго толькі куртатую культуральна-пэрсанальную аўтаномію, а не самастойнасьць.

Пасол Ф. Ярэміч.

3 жыцьця арганізацыйнага Беларускага Сялянскага Саюзу.

Праект праграмы.

I. Самастанаўленьне народаў.

§ 1. Стоячы на грунце самаазначэньня (самастанаўленьня) народаў, Белар. Сял. Саюз лічыць сваім ідэалам незалежнасьць злучаных зямель Беларускага народу і добрасуседзкія адносіны з іншымі сумежнымі народамі.

II. Дорога да мэты.

§ 2. Да гэтай мэты Бел. Сял. С. ідзець дарогай арганізаваньня, усьведамляньня і ўзгадованьня бел. сялян, парабкоў і бел. сялянскай інтэлігенцыі на грунце сялянскіх класавых інтарэсаў і на грунце беларускай народнай культуры.

III. Зямля сялянству бяз выкупу.

§ 3. Усе нятрывацьныя землі: абшарнікаў, дзяржаўныя, касьцельныя, царкоўныя і іншыя, павінны перайсьці ў рукі беларускіх—малазямельных і бяззямельных сялян, бяз выкупу і на ўласнасьць у ліку працоўнай нормы.

§ 4. Падзел зямлі праводзіцца самымі сялянамі праз Сялянскія Зямельныя Камісіі пры Самаўрадах.

§ 5. Сялянскія Зямельныя Камісіі пры Самаўрадах могуць звольніць ад парцэляцыі тыя землі, якія патрэбны для прамысловых, культурных, рэлігійных, або навуковых мэтаў.

§ 6. Пры падзеле зямлі Сялянскія Зямельныя Камісіі ўстанаўляюць працоўную норму.

§ 7. Працоўная норма зьяўляецца тыпам самастойнай хутарнай гаспадаркі.

IV. Пераход на хутары.

§ 8. Пераход на хутары праводзіць Сялянскія Зямельныя Камісіі са згоды сялян асобных вёсак, або грамадаў.

§ 9. Пры пераходзе на хутары, Беларускі Сялянскі Саюз дамагаецца, каб сяляне атрымалі дапамогу ў форме будаўляных матэрыялаў і грошы.

§ 10. Усе работы, зьявязаныя з пераходам на хутары і парцэляцыяй, адбываюцца для сялян бязплатна.

V. Снасаваньне асадніцтва.

§ 11. Стоячы на тым грунце, што ўся зямля павінна перайсьці ў рукі малазямельнага і бяззямельнага беларускага сялянства бяз розьніцы веры, Беларускі Сялянскі Саюз дамагаецца скасаваньня якойхутчэй вайсковага асадніцтва і прыватнай калянізацыі беларускіх зямель.

VI. Земляробная культура.

§ 12. Беларускі Сялянскі Саюз імкнецца так-жа да палепшаньня гаспадарчага палажэньня вёскі праз узрост земляробскай культуры і павялічэньне абшару ўпраўнай зямлі.

§ 13. Сяляне павінны карыстаць з таннага кредыту на загаспадараваньне, на закуплю інвэн-

тара, культурных насенняў збожа і траваў, штучных навозаў і іншых.

§ 14. Беларускі Сялянскі Саюз вядзе барацьбу з сучасным выкарыстаннем вёскі горадам і з нясумернасьцю цэнаў між зямельнымі прадуктамі і фабрычнымі таварамі.

§ 15. Збыт зямельных прадуктаў і закупля гаспадарых прыладаў, насення, штучных навозаў, земляробскіх машын і іншых, павінны адбывацца праз свае сельска-гаспадарчыя кааператывы. (Далей будзе).

3 газэт.

Польскі голас аб беларускай школе ў Польшчы.

На агульна-польскім зьездзе ў Горадні 6 і 7 лютага с. г. гр. Сьвяхоўскі меў дужа цікавы рэфэрат аб польскай палітыцы да нашага школьніцтва, які тут паўтарэем за „Kurjer'am Wileńskim“, зьмешчаны пад загалоўкам „Teorja i praktyka“:

„Першай пробаю зрабіць вылам у дасюльшніх адносінах да нацыянальных меншасцяў, асабліва да Беларусаў і Украінцаў, мелі быць тыя языковыя і школьныя ўставы, ухвалення ў ліпі ў запрошлым годзе. Мелі яны быць першым крокам наперад, бо мелі ўвясці нейкія нормы туды, дзе іх ня было зусім. Але праз сваю тэндэнцыянасць зрабіліся яны чынікам дужа дрэжычым, а праз выкананьне яшчэ больш пагоршылі стан школьніцтва меншасцяў і настроі сярод сьведомага грамадзянства беларускага.

У сваім залажэнні, ўжо ўставы гэтыя арганізавалі тыя правы Украінцаў, якія яны мелі за часоў Аўстрыяцкіх.

З беларусаў зрабілі грамадзян другое катэгорыі, ствараючы з польскае люднасці ўпрывілеваную касту, проці якой скіраваліся настроі пакрыўджаных.

Найбольшаю, аднак заганаю гэтых уставаў ёсць тое, што даючы пэўнае права, узалежнілі карыстаньне ім ад энэргіі і змаганьня, якое мусяць праявіць тыя, якія з права хочуча скарыстаць. Заданьнем кожнае ўставы ёсць ухільнае мамантаў змаганьня, з граніц абнятых правам.

Тымчасам тут гэты мамэнт змаганьня, аб прызнаньне права, ўводзіцца з дзіўнай лёгкасьцю сэрца.

Знача, устава замест таго, каб праз простае і шчырае раўнапраўе увясці пэўнае ўспаканьне, пэўнае аслабленьне ўвагі—пэўнае, так аказаць, ахаладжаньне на маманты натурны нацыянальнай (няма чаго баравіць, бо ніхто не пагражае, няма чаго ўхільвацца ад польскае школы, бо як захоча, то можна будзе мець беларускую), цяпер гэтае змаганьне ўзмагнецца, гэтае трывожнае напярэць, каб быць на пагове, бо можна ўсё страціць, змушае да арганізаваньня, зьбіраньня подпісаў, шільнаваньня,

каб чыясь воля не аслабла, каб хто не астыў для справы, не адпаў ад яе, бо кожнае адступленьне з радю дзецца адчуць у змяншэнні подпісаў на даную школу, бо пераход некалькіх дзяцей у польскую школу адбярэе магчымасьць вучыцца ў беларускай астаўшыся 38 іншым, бо камплект можа складацца толькі з 40 і г. д.

Ствараецца нейкая прысягнуўшаяся грамада з тых, што свае подпісы зляжылі на школу беларускую і падпісаліся „рускімі“.

Уставы гэтыя ёсць слаўным матэрыялам для нараджаючыхся нацыяналізмаў. Пачуцьці выдзяленьня ўзмацоўваюць, санкцыянуюць уставава стан заўсёднага змаганьня і змушаюць да ўважнага нацыянальнага напярэцьця. Улады ўжылі ўставы да абсалютнае ліквідацыі беларускага пачаткавага школьніцтва і да арганізаваньня праў меншасцяў у школьніцтве сярэдням.

Характэрыстычнай рысай гэтых устаў, ёсць імкненьне да тварэньня школаў утравістых, тыпу найбольш зьенавіджанага праз грамадзянства меншасцяў — бо пад прэжкім утравістым ствараюцца запраўдныя польскія школы, у якіх навучаньне ў роднай мове становіцца фікцыяй.

Між іншым уставы гэтыя для меншасцяў прадбачае урадовыя сярэдня школы толькі утравістых.

Але прыгледзімся да ўводжаньня гэтых устаў у жыцьцё на практыцы. Усіх дэкларацыяў з жаданьнем беларускай школы на Землях Усходніх аложана на 13.000 дзяцей, або больш-менш на 400 школ.

Беларускай школы на гэтай падставе не адчынена ані адной.

Напр у Вялейскім павеце, дзеяла многага ліку дэкларацыяў, зьвялічылі лік вучыцеляў на 32 і замест беларускіх, адчынілі школы польскія.

Інспектар высьняе беларусам, што іх акцыя прынясла пажаданы вынік, бо лік школаў у павеце зьвялічаны...

Ліга Народаў.

Абмацнеўшая трохі Нямецчына пачынае прабаваць рваць на сабе Вэрсальскія ланцугі. Нядаўна сьвятая публіцыстыка пісала аб храбрым выйгрышы справы ў інцыдэнце з Італіяй, а цяпер са страні заграйнага друку ня сходзіць пытаньне аб уваходзе Нямецчыны да Рады Лігі Народаў. Кажуць, што гэтым уваходам парушыцца Эўрапейская роўнавага і што быццам пацярпяць інтарэсы Францыі, дык апошняя павінна шукаць сабе падтрымацьця ў адной, ці двух новых дзяржавах, якія маюць быць прыняты ў Раду Лігі Народаў. Гаворыцца, што Гішпанія першай было абяцана павышэньне на ступень вялікай дзяржавы і прыняцьцё да Рады, бо яна шмат вакоў была вялікай дзяржавай і ў часе вайны трымала строгу ю нейтральнасць. За Гішпаніяй ідзе Польшча, якая перад тым навечна ўмовіцца і пагадзіцца з Ня-

мецчынай. Далей кандыдаткі растуць як грыбы пасля дажджу: Бэльгія, якая дорага заплаціла за гэта права ў часе вайны, Уругвай, Швэцыя, як прадстаўніца наўночных дзяржаў, Чэхаславакія, як прадстаўніца Малой Антанты і Бразылія на тых самых асновах, што Гішпанія.

Як заўсёды ў такіх прыпадках бывае, так і тут шмат ёсць напасці, дэмагогіі і палітыканства.

Ліга Народаў, ці праўдзівай Ліга дзяржаў, была пабудавана на прынцыпе вялікадзяржаўным, які гварантуе Англіі, Францыі, Італіі і Японіі рашучы ўплыў. Дзеля ўтрыманьня яго яны павінны былі цесна злучыцца і прыхадзіць на засяданьне Рады з гатовымі адналькавымі паглядамі на ўсе палітычныя пытаньня, якія яшчэ перад засяданьнем былі імі разьвязаны. Дапушчэньнем больш сяброў да Рады ад меншых дзяржаў, гэта салідарнасць была-б парушана тым, што яны маглі-б унасіць новыя пытаньня, якія маглі-б прычыць інтарэсам вялікіх дзяржаў.

Цяпер, з дапушчэньнем у Раду вялікай дзяржавы Нямецчыны, кірунак можа трохі зьмяніцца ў іншы бок, але трудна дапусьціць, каб зьмяніўся самы прынцып арганізацыі Лігі Народаў. Ня выключаецца тое, што Нямецчына зноўдэ дарогу да цясьвейшага збліжэньня з Англіяй. Гэта яшчэ ня значыць, што Англія адраецца ад прыяцельства з Францыяй, ці Францыя зьменіць у дружбе Англіі. Мы ўжо бачылі не адзін такі прыклад, а асабліва той, калі Англіі не падабаўся Жэнеўскі „пракаол гваранцыйнага пакту“. Англія проста і рашуча адкінула яго, а Ліга павінна была маўчаць. Нашоўе кампраміс, які потым прывёў да Лёкарно. Так-сама і цяпер без кампрамісу не абшлось і ня хочыцца верыць, каб ён паднаіскам кагоньбудзь з боку, мог быць скасаваны ці зьменены.

Было-б вялікаю памылкаю думаць, што справу можна выйграць простым галасаваньнем, а яшчэ большаю памылкаю—разлічаць на дуалізм, рэпрэзэнтаваньня Англіяй з Францыяй у Лізе Народаў і рашаць пытаньне гураваньнем сяброў Лігі Народаў каля гэтых двух цэнтраў. Каб сурьезна магло дайсьці да такога мераньня сіл, дык ня гледзячы на тое, хто-бы ня выйграў, становіцца яным, што за дапушчэньнем да гэтага Ліга праигра-ла-б сама сябе. Моц Лігі значыць у не цвёрдай еднасьці, канкрэтнай сказаць, у ненарушымай сувязі Англіі з Францыяй. Галасаваньне на пленуме зьяўляецца толькі фармальным актам пацьверджаньня ўжо перад тым вырашанай справы. Калі Ліга Народаў і на далей хоча кіраваць палітыкай Эўропы, а ў гэтым ня можа быць сумьніву, становіцца аўтарытэтам іх, дык яна ніколі не дапусьціць непажаданага для сябе складу сіл у Лізе і ня выпусьціць лейцаў са сваіх рук.

Калі-б уваходам Нямецчыны ў Лігу Народаў сапраўды парушалася роўнавага ў Эўропе і гэта гразіла чым-небудзь Францыі, дык апошняя не дапусьціла б да гэтага. Напэўна, што ўсе гэтыя труднасці, над якімі домагаць маюць дэмагогічныя палітыкі, „як ратаваць Францыю“, былі прадбачаны перад Лёкарнам і вырашаны як падабаецца галоўным кіраўнікам Лігі. У прыпадку „нераўнавагі“ у іх ёсць „звычайны“ матэрыял, які вагу нараўняе. Занеманец.

ПАЭТЫЦКАЯ ТВОРЧАСЬЦЬ ЯНКІ КУПАЛЫ.

(З нагоды 20-ці летняга юбілею ягонае літаратурнае творчасці).

„Грай мая жалейка,
Пей, як салавейка!
Апявай нядолю,
Апявай няволю,
І грэмні свабодна,
Што жыве край родны“.

Янка Купала.

I. ЖАЛЕЙКА.

У леташнім годзе мінула 20 гадоў (1905—1925) літаратурнае творчасці, найвялікшага побач з Я. Коласам і М. Багдановічам, пясняра зямлі беларускай Янкі Купалы (Янкi Луцэвіча).

20 гадоў, гэта амаль што ня чэцьверць стагодзьдзя; у жыцьці чалавека, а тым болей паэта, кавалак часу не маленечкі!

Сучасны Купала і той з прад 20-ці гадоў, гэта—ледзь што ня двое адменных людзей.

Псыхіка паэта перажыла за гэны час не адну эвалюцыю веда яго паглыбілася, кругазор пашырыўся, ён алабыў багаты жыцьцёвы і мастацкі досьлед, словам—гэтак нядаўна яшчэ малады дубок на нашых вачох разросься ў пышнае магутнае дрэва пад ценню галля якога, падчас, гэтак добра спачывае змучаная беларуская душа, набіраючы сіл для барацьбы, жыцьцёвай мовы, ды-й веры ў лепшую Будучыну...

У гэтых абставінах будзе вельмі карысным прыгледзецца бліжэй да творчасці паэта, да яе паасобных этапаў, ды-й да мастацкіх адабыткаў пясняра ў працягу гэных 20 гадоў.

Усю літаратурную творчасць паэта можна падзяліць на гэтыя дзьве галоўныя галіны: 1) лірычна-эпічную і 2) драматычную.

Вось жа лірычная творчасць нашага пясняра,

з якой ён зачав прабаваць свае сілы, пачынаецца каля 1905 году, а ў 1908 годзе ўжо выходзе першы зборнік ягоных вершаў в. н. „Жалейка“.

Зборнік гэны, выданы беларускай выдавецкай суполкай „Загляне сонца і ў наша ваноца“ у Пецярбурзе, меў 150 старонак, фармату васьмёркі, а вокладка ўпрыгожана была малюнкам беларускага вясковага хлопца, граючага на жалейцы на фоне сумнага беларускага краявіду.

Трэба адзначыць, што рысунак гэны, як нельга лепш адназначна зьместу кніжкі, бо, сапраўды, духоўнае аблічча аўтара ў гэны час, на падставе зместу „Жалейкі“ зарысоўваецца, як вобраз маладога, свалючыйна настроенага, вясковага хлопца — самазучкі, якога паэтычнае нахвненьне кіруе да складаньня вершаў, а здабытая праз чытаньне кніжак нацыянальная і сацыяльная сьведомасьць, выклікае незадаволенасьць з сучасных абставін жыцьця і жаданьне перамены, да чаго ён і заклікае сваіх цёмных, гаротных братоў.

Праўда, што паэт у гэным першым сваім зборніку яшчэ не пануе добра над размерам і тахайкай верша і на т не валадае яшчэ, як мае быць, роднай мовай, доказам чаго, частыя полэнізмы і русызмы, якія ў значнай колькасьці сьляткаюцца ў „Жалейцы“; праўда і тое, што ў зборніку гэным бачым вяртаньне паэтычных формаў, ды пэўную манатонію (асабліва для пастовага чытача), дзякуючы перавазе матываў з сялянскага жыцьця, сярод якіх бачым яшчэ, паліч, нудныя перапэвы і вар'янты адной і той-самай тэмы, ужо ня раз апыянай праз іншых беларускіх паэтаў,—але, побач з гэным, у зборніку можна лёгка прызначыць і праблемскі нараджаючага арыгінальнага самароднага таленту, які выяўляецца то ў сіле экспрэсыі і пачуцьця, у адных вершах, то ў нечакана—прыгожай форме і гучнасьці ў другіх, ці зноў у лёгкасьці перакладу, або ў пробысках здаровага гумару, парасься-ваных у кніжцы.

Раней, чымся перайсьці да больш падрабознага разгляду аснаўных тэм „Жалейкі“ і праволжаных у ёй

ідэяў, варта адзначыць яшчэ адну цікавую рысу ў правапісе тых часоў: замест сучаснага „ё“, усюды ў кніжцы маем „йо“, замест „і“—„и“ і г. п.

Агулам, раўняючы мову кніжкі з сучаснай беларускай мовай, зраўну можам праканацца аб тэй вялікай эвалюцыі, якую за гэны час прайшла беларуская мова і правапіс.

Пераходзячы да вершаў, прадусім трэба зьвярнуць увагу на ўступны верш п. н. „Я не паэт“.

Паэт мае надта скромны пагляд на сваю асобу і творчасць; ён кажа:

„Я не паэт; о крыў мяне Божа!
„Ня рвуся я к славе гэткай ні мала.
„Хоць песеньку—думку і высую можа
„Завуся я толькі—Янка Купала“.

Іншая страфа гэнага-ж вершу, мае характар кароткае, асабітае біяграфіі аўтара:

„Доляй убогі, ён ціхі, ня смелы,
„Вяла, яго, маці, узгалвала,
„Сьлёзы пагарды пьне толькі век цэлы,
„Ог, ведама, просты Янка Купала“.

Яшчэ скрамнейшы пагляд адносна сваей творчасці выкавае аўтар у іншым вершы „Хто я?“, дзе кажа:

„Я ня сокал зоркавокі,
„Не арол адважны,
„Што так думна за аблокі
„Уаносіцца з іх кажны;
„Нават я не салавейка,
„Што пьне так слаўна,
„А я толькі вірабейка,
„Узрошчаны пад Гайнай...“

Што пабуджае аўтара да паэтычнай творчасці? Адказ на гэтае пытаньне знаходзім у тым-жа ўступным вершы:

„Кожны край мае тых, што апяваюць,
„Чым ёсць для народу ўладак і хвала,
„А Беларусы нікога ня маюць,
„Нахай-жа хоць будзе Янка Купала“.

Але ня толькі пачуцьцё патрыятычнага абавязку

Галава ты мая...

(Песьня).

Галава ты мая разудалая,
Колькі гора і бед ты відалая,
Колькі бур жыцця ты знасіўшая,
А да берагу не даплыўшая...

Ой да берагу, — на прыстанішча,
На прыстанішча, ды на ціхае,
На прыстанішча ды на ціхае,
Амінаючы гора ліхае.

* * *

Галава ты мая разудалая,
Разудалая, непакорная!
Ні прад чым, ні прад кім не карылася,
Не карылася, ня мірылася.

Не змаглі цябе беды горкія,
Не змаглі цябе злыя ворагі,
А змаглі цябе вочкі чорныя,
Вочкі чорныя — непакорныя...

Язэп Нарцызаў.

асвятленні гістарычнае крытыкі. А. Матач—На-сьпеўшае пытаньне. В. Л.—Прычыны заняпаду крыўскае мовы ў XVII ст. Філ. канд. Я. Станке-віч—Пачатнае „о-е“ ў славянскіх мовах. Пагаш-чанін—Пагост (успаміны). Ю. Верашчака—Слоўнік старакрыўскае актывае мовы.

Запіскі: Л. А.—Крыўскія школы XVI і XVII ст. С. Т.—Крыўскія рытаўнікі. О. Ё.—Вы-датнейшыя Крыўчы (Беларусы)—высяленцы ў Мас-ковію. С. К.—Вываз крыўскіх культурных цэнась-цяў у Польшчу ў часе Польска-Расейскай вайны 1918—1919 года. В. Л.—Рысункі да ілюстрацыі крыўскае вайсковасьці.

З апошніх падзей эмігранцкага жыцця: Рэ-залюцыя „Сувязі Нацыянальна-Дзяржаўнага Вы-зваленьня Беларусі (Крыўі)“. Пратэст грам. Язэпа Мамонькі. Бюлетэнь Б. П. С.-Р. аб „Канфэрэнцы“. Свае сваіх чураюцца. Выступленьні ворагаў наша-га вызваленьня.

Кнігапісь і крытыка: Власт.—І. П. Фурман. Кра-паніна. Ю. В.—ка—Праф. У. Пічэта. Гісторыя Бел-ларусі. В. Л.—Праф. У. Ігнатоўскі. Гісторыя Бел-ларусі ў XIX і ў пачатку XX стагоддзя.

—Застаўкі з кніг Віленскае Сьвята-Троіцкае друкарні XVIII стагоддзя.

Гэткая цэнная праца В. Ластоўскага, аднаго з першых беларускіх адраджэнцаў, пад якога рэ-дакцыяй „Крыўч“ выходзіць, сапраўды заслужае на падзяку Беларускага Народу.

3 Польшчы.

Налі Польшч атрымае амэрыканскую пазычку.

„Echo Warszawskie“ даносіць, што ў найблі-жэйшых днях вяртаецца ў край 6. мін. Клярнэр, які вёў перагаворы ў Мэдывыяне з „Вансэ Соме-рсіале“ пры ўчасьці дэлегатаў „Вансэрс Трэнду“. Пе-рагаворы скончыліся памыслом, так што скоры пры-ступяць да абгаварваньня тэхнічных варункаў вы-даньня ў арэнду табачнага манополі. Трэба спа-дзявацца, што справа пазычкі аканчальна будзе вырашана ў красавіку.

3 Заграніцы.

Вільня за граніцамі Польшчы.

Ангельская газета „Daily Express“ змясьціла дужа варожую для Польшчы стацьцю, у якой на-звае Польшч „калючкай Лігі Народаў“, а так-жа падмае справу Вільні і Усходняй Галічыны. Стацьця гэтая падпісана праз Робэрта Дональда і мае карту Польшчы, у якой Вільня абазначана, як ня польскае места—за граніцай Польшчы.

Віншаваньні Латвійскага ўраду з прычыны 8-ых угоднаў незалежнасьці Літвы.

Латвійскі прэм'ер Ульманіс выслаў на рукі літоўскага прэм'ера Быстраса павіншавальную тэ-леграму, у якой жадае рэпубліцы Літоўскай памы-снасьці і шчасьця, а так-жа выражае надзею на што-раз, то большае збліжэньне і супрацоўніцтва Латвійскага і Літоўскага народаў.

Эгіпт ігнаруе С. С. С. Р.

У той час, як некаторыя дзяржавы размыс-ляюць ці варта прызнаць бальшавікоў de jure ці не, эгіпцкая ўлада зацьвардзіла трох старых рус-кіх консулоў з платаю па 50 і 60 фунтаў стэрлін-гаў у месяц.

Чэхаславакія не сьпяшыць з прызнаньнем С. С. С. Р. de jure.

Пасьля канфэрэнцыі міністраў Малоў Антан-ты ў Тэмэшвару, Чэхаславакія адляжыла прыз-наньне С. С. С. Р. de jure. Дзеля гэтага Чэхосла-вакія камуністы рабілі ў парлямэнце вялікі гоман.

Аб нацыянальных меншасьцях.

Пытаньне аб нацыянальных меншасьцях стаіць досыць востра. Як толькі Нямецчына ўвой-дзе ў Лігу Народаў, як сталы сябры яе, тады бу-дзе дамагацца міжнароднай кантролі на мяйсцох, каб спраўдзіць, ці дзяржавы, якія маюць меншась-ці, паступаюць згодна з прынятымі імі міжнарод-нымі дагаворамі датычна меншасьцяў.

Італьянская газета „Popolo d' Italia“ паведам-ляе, што нямецкія школы ў паудэнным Тыролі, з за якіх нядаўна вяліся спрэчкі паміж Нямец-чынай і Італіяй, будуць дапушчаны.

Конфэдэрацыя Сырыйскіх гасударстваў.

Францыя імкнецца зрабіць у Сырыі конфэде-рацыю малых самастойных дзяржаў, злучыць гэ-тыя дзяржавы трактатам з узаемнаю гваранцыяй, падпісанай на 30 гадоў.

Новыя Сырыйскія дзяржавы маюць падпарад-кавацца суверэннаму арбітражу Францыі, якая ручаецца за парадак і справядлівае рашаньне спраў усей фэдэрацыі. Гэты праект прадстаўлены мандатнай камісіяй на зацьверджаньне.

ХРОНІКА.

— Канфіскацыя. Па загаду Кам. Ураду сканфі-скаваны № 3 „Маланкі“ за абразу абрадаў р.-кат. касьцёла.

— Па загаду Камісара Ураду на места Вільню № 15 „Беларускае Нівы“ сканфіскаваны.

— 3 жніўня беларускіх студэнтаў у Вільні ў нядзелю 21 лютага, а 4 гадз. па палудні ў салі Беларускае Гімназіі была прачытана лек-цыя, сарганізаваная праз Беларускі Студэнцкі Са-юз. На прэлегэнта быў запрошаны пасол кс. Адам Станкевіч, які гаварыў на тэму „Палякі як чу-жынцы на землях Вялікага Князьства Літоўскага ў XV і XVII стал. ў параўнаньні з сучасным іх на тых-жа землях палажэньнем“. Салі гімназіі была перапоўнена беларускаю моладзду і старэй-шым грамадзянствам, якія з захопленнем выслу-халі паважанага прэлегэнта. У сваёй лекцыі пасол кс. А. Станкевіч перанёс слухачоў у старую мінуў-шчыну нашага краю, дзе ўсе ўбачылі тое зма-ганьне нашых продкаў з палякамі за самастой-насьць сваёй бацькаўшчыны. Перайшоўшы да су-

3 Радавай Беларусі.

Гэтыя ня дрэмяць.

На выбарах у рады мейскія Б. С. С. Р. най-большы працэнт выбаршчыкаў, у Менскім раёне, былі палякі.

Праект скасаваньня рэгістрацыі жанімства.

У камуністычным клубе ім. Розы Люксембург у Менску дн. 10 г. м. падчас дыскусіі над кадэ-сам жанімства, аднагалосна пастаноўлена скаса-ваць зусім рэгістрацыю жанімства.

Беларусы у Літве.

Крыўч № 10 (2) 1925 г.

Якія два месяцы таму выйшаў з друку ў Коўні № 10 (2) беларускага месячніка літаратуры, культуры і грамадзкага жыцця. Зьмест месячні-ка наступны:

„В. Ластоўскі—Крыжовы паход дзяцей (верш). Яго-ж—Лісты (вершы: Да Н.... П. Да К-віча). А. Матач—Дык што-ж гэта такое? (апавяданьне). Яго-ж—Апякун (апавяданьне). Альгерд Шлюбскі—Матэрыялы да гісторыі крыўскае этнаграфіі. А. Ма-тач—Абшар займаны Крыўчамі і крыўская кол-нізацыя. Ю. Сулімскі—Аб назвах „Крыўія“ і „Бе-ларусь“. Власт—Пачатны Летапіс аб Крыўчоух у

перад пёмнымі братамі ўкладае пяро ў руку Купалы; літасць да сялянскіх злыбдаў, ды паэтыцкае падсьве-дамае патхненне граюць тут так-жа не малую роль, бо:

„Не хачу весіліцца, гуляць,
„Дзе бяда, сьлёзы, скаргі вакол,
„Дзе другія ў няволі сядзяць,
„Дзе замёрлі і сіла і дух!“

важа паэт у вершы „Чаго-б я хацеў“ і канчае гэтак:
„Дык вот чуйце, чаго-б я хацеў,
„Аб чым думачкі толькі мае:
„Каб мой люд маю песьню затэў
„І пазнаў, аб чым песьня пяе!“

Часам нашага паэта ахапляюць сумныя адносна карыснасьці ягонай літаратурнай працы:

„Каму вас, песьні, я ня смелы
„Тут буду пець, сваваць з душы?
„З душы няшчаснай, набалелай,
„Аж, змучан, згіну дзе ў глушы?
„Ці для тых пёмных, нешчаслівых,
„Што не патраляць прачытаць,
„Ці для тых сьветлых, а зласьлівых,
„Што не захочуць вас і ўзнаць?..“

(„Наму?...“)

Але гэта толькі момант слабасьці, бо пэсьнар цьвёрда верыць у канчатковую перамогу слушнае справы:

„... Пры ласцы Божай усё мы зможам,
„Гора затолчам сільвай нагой,
„Звальчым нядолю, звальчым няволю,
„Сьветач запалім шчасьця свайго!
„З'яснеюць ночы, высахнуць вочы,
„Зьлітыя горкай бядаюць сьлязі;
„Голад загіне, біда пакіне!
„Долю мець будзем,—эй! будзем людзьмі!“

(„Чаго нам трэба“)

Што датычыць паэтыцкага патхнення пэсьняра, дык аб гэтым сьведчыць, паміж іншым, верш „Да сваіх думан“, у якім здаўлены паэт пытаньня:

„Думкі, думкі весялушкі!
„Скуль вы узаліся,

„Што ў мыслях, нібы птушкі,
„Песьняй азваліся?“ і г. д.

Але побач з раней праведзенымі скромнымі па-глядамі паэта на сваю творчасць, знаходзім у гэтым зборніку і першыя праявы яснай сьведамасьці ўсёй павягі і адказнасьці паэтыцкага прызначэньня, якое ста-лася ягоным удзелам, у вершы „Адповедзь“, дзе ён гэтак адказвае „паном“, пахваляючым ягоныя вершы і прадказваючым яму славу:

„... Буду пець не за славу, праз вас абя-даную,
„Буду пець, бо люблю свайго краю паліны.
„Буду пець, бо люблю сваю песьню загна-ваю,
„Буду пець, бо мне дар гэты Богам пас-ланы“.

Галоўнай тэмай „Жалейні“ ёсьць беларускі селя-нін, з ягонай доляй ды нядоляй і вясковы быт наагул.

У некаторых з вершаў, прысьвячаных гэтай тэ-ме, паэт даходзіць да немалога артызму (напрыклад у вершы „Песьня жней“).

У гэтых малюнках беларускага вясковага быту пераважае чорная хварба (верш „Нябошчыні“), мінорны тон, або едка сатыра („Над малыснай“), але спаты-каюцца падчас і абразкі поўнага дабрадушнага гумару і сонечнага сьвятла, як напрыклад „Сьцёпка Жуў“.

Гэтак сама надта-ж сакавіта і міла адмалываны некаторыя беларускія народныя тыпы, як напрыклад у вершах „Старцы“, „Бабульня—прадаўчыца зьлён“, або „Шавец“; гэты апошні верш належыць ужо да крайніх мятовых, пралетарскіх тыпаў, гэтак мастацка апрацаваных паэмай праз Пішку Гартнага.

Купала жыва адчувае сацыяльныя роўніцы, ясна бачучы з аднаго боку тую вялікую роль, акую іграе селянін, у кожнай дзяржаве з пераважаючым аграр-ным характарам, і з другога—цяжкія абставіны і зьдзек, у якіх гэны селянін знаходзіцца ў родным краі паэта.

Асабліва моцна выражана гэная думка ў вершы

„3 песьняў беларускага мушкіна“, дзе пэсьнар укла-дае ў вусны селяніна-беларуса гэтыя гордыя словы:

„Я багач, я магнат!
„Усім рад, усім сыт!...“

і далей!

„... Я ўсё заклану,
„Усё сілай папру, —
„З гор зраблю даліну,
„А з даліны гару!
„Затрымаю ваду,
„Цёмны бор павалю,
„А як з сошкай пайду, —
„Увесь сьвет накарамлю!“

Але ня глядзячы на гэтае, ў некалькіх радках ніжэй спатыкаем сумнае прызнаньне:

„Эй дуж я да ўсяго —
„На раллі, на лугу!
„Толькі гора свайго
„Я змагчы не магу!...“

Бачучы гэную нядолю мужыка, Купала між іншым гэтак зьвяртаецца да пануючых класаў у вершы п. н. „Памалей мушкіна“:

„Памалей мужыка—бедака,
„Ты, каторы адзеты і сыты
„Памалей,—не атдохне рука,
„Бо яму сьвет да шчасьця закрыты.
„Як асенняя ноч, як туман,
„Цёмны сам, цёмна ў хатцы крывой;
„На плячах абарваны лахман,
„Ногі скручаны цьвёрдай лавоў“ і г. д.

„Памалей ты яго, памалей!“ паўтарае яшчэ раз аўтар і далей адпросьбаў пераходзе да пагрозаў, якія калі ўспам'янем, што вершы гэныя пісаліся паміж 1905—1908 гадамі, ды тыя выпадкі, што дзеяліся ў 1917 і наступных гадох,—набіраюць характару пра-роцтваў.

Вось гэныя канцавыя словы верша:

„Памалей, бо з яго цяжкі
„Кожны рад карыстаць заўсяды;

часнасьці прэлегэнт выказаў, што цяпер палякі яшчэ з большай энэргіяй і такімі самымі мэтадамі вядуць паліянізацыйную работу ў нас, выконваючы думку Люблінскай Уніі.

— **Украінскі Хор.** 27 і 28 г. м. у салі Гандлёва-Прамысловага Клубу адбудуцца два вялікія канцэрты, сусветнае славы Хору Украінскага, Дамітра Котка, які з вялікім успехам даў рад канцэртаў у Амэрыцы і Заходняй Эўропе.

— **Справа вучыцельскіх кваліфікацыяў.** Міністар асьветы паведаміў школьным інспэктарам, што з мэтай дапаўненьня кваліфікацыі вучыцельскіх пачатковых школаў, з пачаткам новага школьнага году, будуць адчынены вышшыя вучыцельскія курсы.

Вучыцелі, жадаючы скарыстаць з іх; павінны мець поўныя кваліфікацыі (якія да гэтага часу былі прадбачаныя) і найменш двухлетнюю вучыцельскую практыку. Прашэньні будуць прымаць інспэктараты да дня 1-га сакавіка г. г.

— **Рэдуцыя вучыцельскіх.** З пачаткам новага школьнага году прадбачыцца рэдукцыя вучыцельскіх пачатковых школаў; у першую чаргу пайдуць вучыцелі ня маючы адпаведных кваліфікацыяў.

— **Сколькі пачатковых школаў у Вільні.** Паводле статыстыкі цяпер у Вільні ёсьць 50 пачатковых школаў, з чаго 18 школаў 7-мі класныя. Вучыцельскіх у гэтых школах ёсьць 346.

— **Станоўча замнога.** Паводле статыстыкі, цяпер у ваўсей Польшчы ёсьць аж 36.849 асобаў служачых у паліцыі, з чаго 1.715 вышшых і 35.134 нішшых.

З гэтага ліку на Віленскае ваяводства прыпадае 100 вышшых і 3.035 нішшых.

— **Заразлівыя хваробы ў Вільні.** Сэкцыя здароўя пры магістраце м. Вільні за ўбеглы тыдзень адзначыла гэтакія заразлівыя хваробы: брушны тифус 2 выпадкі, шкарлятына 15, дуфтарыт 2, одра 6, рожа 1, коклюш 1.

— **Даразны суд над учаснікамі нападу на Жэшу Рускую.** У Вільні бдывіся палывы суд над учаснікамі рабужовага нападу на мяётак Маркавай пад Вільняй—Рускую Жэшу. Абвінавачваў прак. Янкевіч, баравілі адв. Андрэў, Кулікоўскі і др. віл. адвакаты. 24 лютага быў вынесены прыгавар, на моцы якога: Давідуль, Клімашэўскі, Лапуняк, Маліноўскі і Пашкевіч засуджаны па пазбаўленьні правоў, першы на кару сьмерці, а апошнія на вечную турму. Таргоўскага апраўдалі.

Дня 25 г. м. у 6 гадз. раніцы прыгавар быў выкананы.

— **Намуністычныя адозы ў Сьвянцянках.** На днях у Сьвянцянках названы асобы параськідалі камуністычныя адозы ў польскай мове, з анты-дзяржаўным зместам і падпісаныя праз Цэнтральны Саюз Польскіх Камуністаў.

— **Цэны на земляробнія прадукты з дня 16.ІІ.** жыта 23.50—25.00 золотых за 100 кlg., пшаніца 33.50—35.50, авёс 28.00—30.00, броварны ячмень 27.00—30.00, на кашу 22.00—25.00, вотрубны жытнія 18.00—19.00, пшанічныя 20.00—21.00, белы гарох 26.00—29.00, шэры 24.00—26.00, бульба 12.00—14.00, сена 11.50—13.00, насенне чырвонае канюшыны 55 зл. за пуд, масла 6.50—7.00 за кг.

— **Рынкавыя цэны з дня 16.ІІ.** Мука пшонавая 55—90 гр. за 1 кг., жытняя пітлявая 44—50, разова 28—30, пшонны хлеб 80—90, жытні 50% 50 гр., 70% 44—47, разовы 28—30, каша ячменная 55—85, грачнёвая 65—90, аўсяная 1.00—1.30, пансак 50—60, рыж 90—1.00, фасоля 50—60, белы гарох 40—50, бульба 12—15, буракі 10—15, бруква 10—15, цыбуля 70—90, морква 20—30, капуста квашаная 25—30, сьвежая 30—35, малако 35—45 за літр, сьмятана 180—220, вясковы сыр 1.40—2.00 за 1 кг., масла нясоленае 6.00—7.00, соленае 5.00—6.00, яйко 18—23, валовіна 1.40—1.60, цяляціна 1.20—1.30, бараніна 1.50—1.70, сьвініна 1.60—1.80, саланіна сьвежая 2.40—3.00, солена 2.50—3.00, шмалец сьвінны 3.60—4.00, сала 2.60—3.20, льяны алей 2.20—2.40, цукер пясок 1.30—1.35, кускі 1.70—1.80, белая соль 30—35.

— **Цэны на рыбу з дня 16.ІІ.** акунь 3.50—3.75 за 1 кг., шчупак 3.75—4.00, лін 3.50—3.75, плотка 1.50—2.00, лешч 2.50—4.00, селява 3.50—4.50, сандач 2.50—3.50, вусач 3.00—4.00, дробная 1.00—1.50.

Афіцыяльны курс грошы на 26 лютага. Дзень—7 зл 70 гр Залаты рубель—3 зл. 97 гр.

Пісьмы з вёскі.

Наш бацюшка.

Вёска Бурачні, Нясвіжскага пав.

Наш бацюшка Герасімовіч, сьвяшчэннік Грыцэвіцкае царквы, мусіць быць папаў у гэты сан памылкова. Па ўсім прыметам ён скары падобны да гандляра, бо вельмі ўжо праціўна робіцца, калі наш бацюшка адной рукой трымае эвангэлье, а другою лічыць грошы. Нядзельнае набажэнства атраўляе проста „кур'ерам“. Бацюшка наш добра ведае беларускую мову, калі ўгаварываецца з селянінам зя вянец, або пахароны, але гаварыць казаньне ў гэтай мове ня хоча. Ня будзе той „красаты і благолепія“, калі гаварыць па беларуску, кажа ён. А тое, што яго не разумеюць, як ён „благолепно“ гавора, яго нічога не абходзе. Асабліва праўляецца яго гандлярская натура, калі прыдзе да яго з якой-колей патрабай. Мала таго, што пастайш гадзін пару на дварэ, або ў кухні, чакаючы выхаду яго, але ад Герасімовіч таргуецца з табой, дык аж брыдка. Ёсьць у нас пры царкве савет, выбраны за часаў нашых прабабак. Работа яго—выковаць усё, чаго захоча бацюшка, ды быць яшчэ хурманом, калі ён едзе.

Прыхаджанін.

Пляц „Пракопа“.

Шэметава, Сьвянцянскага пав.

У нашым мястэчку ёсьць пляц. Цяпер пайшла нейкая мода, каб усе вуліцы і пляцы называць імёнамі вялікіх людзей.

У нас ёсьць пісар пан Пракоп. Дык яму ўздумалася гэны пляц ахрысьціць сваім прозьвішчам і гэтым пакінуць усім патомным аб сабе памятку.

А для рады гміннай, пасярод каторай няма ніводнага разумнага чалавека, але ўсе таўкачы, у

гэтым ня было нічога дзіўнага. Бо і якжа! Раз ёсьць пляц Пілсудскага, або Наполеона, то чаму ня можа быць пляц „Пракопа“? Чым для гміннай рады важней Пілсудскі, або нейкі Наполеон за пана пісара? Тых яны і ў вочы ня відзелі, а з панам пісарам стыкаюцца часта і заўсёды могуць аглядаць яго веліч і сьветласць.

Затым гмінная рада доўга ня думаючы выносіць такую пастанову. „Назваць пляц у мястэчку Шэметава пляцам Пракопа“,—і гэтую пастанову пасылае да староства ў Сьвянцянны на пацьверджаньне.

Але Сьвянцянны не аданілі заслуг і велічы нашага пана Пракопа і пастанову гміннай рады не пацьвердзілі... Так і прышлося для пляцу шукаць другога названьня...

Прачытаўшы гэту вестку, мо' хто падумае, што тут мава, але не—шчыра праўда. Гэты факт паказвае, да якой дурнаты даходзяць гмінныя пісары разам з гміннымі радамі.

Таноўскі.

Наша Пошта.

Нарцызаву Я. з Глыбокага—верш атрымалі, дзякуем, друкуем.

Пачопку з Летнікаў — матэр'ял атрымалі, каарыстаем.

Чэрняву В. з Муравы—грошы на газету атрымалі, калі ў сакавіку газэты ня будзе, дык паведамеце нас.

Морачу А. з Кудыка—грошы ад вас на газету атрымалі, прышлём вам усё нумары.

Баслыку Н. з Выгаловіч—пісьмо атрымалі, газету пашлём.

Грамадзянам в. Залесья—пісьмо ваша атрымалі, просьбу спаўняем.

Шэлін С. з Лаўрыновічаў — матэр'ялы атрымалі, скарыстаем.

Сырыннін П.—пісьму атрымалі, просьбу спаўняем.

Чура Н. з Варон — пісьмо атрымалі, просьбу спаўняем.

Монід І. з Хатуцічаў—пісьмо атрымалі, просьбу спаўняем.

Матусэвічу Н. з Гурачкоў — пісьмо атрымалі, з матэр'ялу скарыстаем, дзякуем за добрыя жаданьні.

Гмыру Ул. з Сошы — грошы і пісьмо ваша атрымалі. Газету Вам пасылаем на пошту Селец-Пруж. спраўдзеця там, а калі няма, то паведамляйце редакцыю. Сталіца яшчэ не друкавалася.

Назловічу І. з Горска—просьбу спаўняем, бланкі дастанеце на сваёй пошце, мы спецыяльных ня маем.

Шахалевічу — спадзявацца заўсёды можна, хоць надзея слабая ў цяперашніх варунках.

Патоцкаму А. з Гарнастаевіч—грошы і матэр'ял атрымалі, скарыстаем.

Семашкевічу — матэр'ял атрымалі дзякуем, скарыстаем.

Атрымалі:

Ад: Жука Т. з Слабоды 4 зл., Мірашубава В. з Міхалак-Вялікіх 3 зл.

Ад: Антановіча Ю. з Васюлькоў, Райскага Я. з Горадзенскай турмы, Патоцкага А. з Гарнастаевіч, Хіневіча П. з Дзелятычаў — па 2 зл.

Абвестка.

Пшыра прашу быўшых вайсковых беларусаў расейскай арміі, хто служыў у Рызве ў 1915, 1916 і 1917 годзе ў 52 і 53 палку і добра знае афіцэраў Васіля Жданова і Філарэта Нашпурава—адгукнуцца. За перапіску мной будзе аплачана з удзячнасьсцьцю. Прашу пісаць на Редакцыю „Сялянскай Нівы“ на імя Р. Мансімовіча

Кожний білорусский селянин

лізнаецца багата цікавага для себе й своей господарки як перадаць на 1926 р. украінскі шомісячний ілюстраваный часопісь

„Сільський Світ“

орган незалежної господарської думки.

З великим пасічницьким відділом (окрема нумерація сторінок)

„Українське Пасічництво“

Річні передплатники дістають додатки:

4 практичних госпо- 6 портретів визначних дідарских квітечки; ачів на полі господар; 12 пробок ушляхотного насіння збіж, городи та медодайних рослин.

Передплата на рік 10 зол.

Передплату можна вносити частинами: при передплаті 5 зол., до 1.ІІІ.—3 зол. і до 1.V.—2 з. Адреса: ЛЬВІВ, Бляхарська, 9.

„Пажалей ты яго сідраты, —

„Бо на сьвет многа прыдзе бяды,

„Бо за крыўду сваю адасьціць,

„Сьвіням будзе крыві ні пабраць! —

„Адамсьціць, аж зямля задрыжыць!“

„Аж віхры зашумяць, загудзяць!“

З характэрнай для селяніна падазронасьцю ў адносінах да кожнага інтэлігента, як да „пана“, хоць бы ён быў найвялікшым на т радзікалам, Купала пасьмейваецца над рэвалюцыйнай інтэлігенцыяй з павоў у вершы „Песеньна для ненагарых маладых людзей“, у якім пьядзіць, што в бегам гадоў уся „паступовасьць, выйдзе з іх.

„... І кожны сыт будзе; багацьце чужога

„То крыўдай, то працай размножа.“

Гэтак сама трэба ўспамянуць цэльны рад характэрных рэвалюцыйных вершаў, ськіраваных проці царскага ўраду, як напрыклад „Песня вольнага чалавека“, якія будуць зусім зразумелы, калі ўспамянуць, што пісаліся яны ў гарачыя рэвалюцыйныя гады 1905—6.

Беларуская прырода знайшла так-жа адбіцьцё ў зборнічку, але ніякі з вершаў гэнае катэгорыі не заслугуе на спецыяльную ўвагу.

Тр' тут яшчэ ўспомніць аб элемэнтэ любоўным, якому гэтак-жа прысьвячана крыху мейсца ў зборніку.

З вершаў гэнае групы асабліва ўдачны — жартаўлівы верш п. н. „Паніч і Марыся“ правікнуты ідыльлічным духам г. зв. беларускіх шляхоцкіх рамантыкаў.

Асабістыя адносіны паэта да жанок і каханьня ў гэтым перыядзе жыцьця характэрваюць гэтыя два вершы: 1) „Да дзяўчата“ і 2) „Чаго-б я хацеў“.

У першым з іх ён кажа:

„Ой дзевачкі, любачкі!

„Люблю, люблю вас,

„Я ў вашых, галубачкі,

„Сетачках увяз“ і г. д.

Але відаць гэта быў толькі мімалётны настрой, бо ў другім вершы ён кажа нешта іншае:

„Не хачу я дзівочай красы,

„І пяшчот іхніх белых грудзей:

„Рэжа сэрца мне горай касы

„Зменнасьць, хітрасьць агністых вачэй!

„Не магу я цяпець, паглядаць,

„Як іх сталасць знікае як дым;

„Тут душу табе рада аддаць,

„Тут другіх абнімае патым!“

У канцы трэба яшчэ затрымацца на момант над перакладамі з польскае, расейскае і ўкраінскае мовы.

Сярод іх асабліва добра ўдаліся паэту: 1) „Агароднік“ (Некрасава), 2) „Шчупав, Лебедзь і Ран“ (Крылова), 3) „На малойцы“ (Конашніцкай) і 4) „Думнік“ (Шевчэнка).

Зборнік канчаецца невялікай і даволі прыгожай паэмай п. н. „Атплата наханья“, дзе аўтар умела малюе благія адносіны між дваром і вёскай.

У гэным-жа зборніку змешчаны вядомы верш Купалы „А хто там ідзе?“, які праз пэўны час лічыўся беларускім нацыянальным гімнам.

Акрамя чужадкіх літаратурных уплываў: польскага, расейскага і ўкраінскага, чуваць у зборніку так-жа і моцны беларускі ўплыў Францішка Багушэвіча (Бурачка).

Увесь зборнік правікнут чыста — сялянскай ідэалёгіяй, рэвалюцыйным духам і, гэтак характэрнай для Купалы, пэўнай перавагай сацыяльнага моманту над нацыянальным, якая прыдае ўсёй ягонай творчасьці моцную пралетарска-батрацкую ахварбоўку.

Сьветазар.